

Digitalt udsatte borgere

Juridiske pointer

Emne 3: Digitale fuldmagter

Baggrundsjura

Det er væsentlig del af opgaven med at hjælpe digitalt udfordrede borgere at forstå og have evnerne til at håndtere, hvordan borgere, som ikke er i stand til at varetage deres interesser selv, bedst får hjælp af værger, familiemedlemmer og andre. En væsentlig af denne opgave består af forvaltning af MitID og digitale fuldmagter.

Reglerne for udstedelse af MitID og håndtering af digitale fuldmagter fremgår af:

- Forvaltningsloven.
- Særlovgivningen, herunder lov om MitID og NemID og bekendtgørelse om udstedelse af MitID til privatpersoner¹.
- Forvaltningsretlige grundsætninger.

Udstedelse af MitID

Udgangspunktet er efter bekendtgørelse om udstedelse af MitID til privatpersoner, at en privatperson kun kan have et MitID, hvis vedkommende kan håndtere sit MitID sikkert og forsvarligt og foretage nødvendige foranstaltninger mod misbrug, herunder f.eks. beskytte identifikationsmidler, adgangskoder, bruger-id og MitID-appen mv. mod uautoriseret brug.

Det er centralt, at MitID er personligt, og at der i lovgivningen derfor ikke er en hjemmel til at se bort fra ovenstående i tilfælde, hvor en borger f.eks. er underlagt værgemål.

Derfor er det heller ikke muligt at få udstedt MitID på vegne af en anden person.

Udstedelse af digital fuldmagt

Et alternativ til at udstede MitID er at udstede en digital fuldmagt til en eller flere selvbetjeningsløsninger. Med digital fuldmagt kan borgere give fuldmagt til, at en pårørende eller anden – f.eks. nærtstående – person kan handle på borgerens vegne i en række digitale selvbetjeningsløsninger. Man kan f.eks. give fuldmagt til

---

¹ Løsningen 'Digitale Fuldmagter' er ikke som sådant nedsat ved lov, men udgør en mulighed, som myndighederne har for at udstede fuldmagter til deres selvbetjeningsløsninger.

at se sundhedsjournal og laboratoriesvar på sundhed.dk eller til at melde flytning på borger.dk.

Der er ingen forpligtelse for offentlige myndigheder til at udstede digitale fuldmagter. Det er ikke alle myndigheder, der har valgt at tilbyde fuldmagter via denne løsning. I sådanne tilfælde kan anvendes traditionelle fuldmagter, f.eks. pårørendefuldmagt eller fremtidsfuldmagt.²

Det er op til den enkelte myndighed at afgrænse den digitale fuldmagts rækkevidde. Myndigheden kan derfor vurdere, om fuldmagten generelt skal give adgang til hele den digitale myndighedsløsning eller kun udvalgte dele.

Borgeren, som giver fuldmagten, har mulighed for at afgrænse perioden for fuldmagten eller tilbagekalde den. Men løsningen giver ikke mulighed for, at fuldmagten konkret kan afgrænses til specifikke sager eller dokumenter mv.

Uden for tilfælde af værgemålssituationer, f.eks. hvor en borger har indgribende demens eller et betydeligt udviklingshandicap, er der krav om, at fuldmagtsgiver kan overskue konsekvenserne af at give fuldmagten. Hvis der er tale om et fuldstændigt værgemål, gælder det ikke.

Lokal oversættelse

Myndigheden skal i mødet med borgeren omsætte de generelle regler om MitID og digitale fuldmagt til beslutninger om, hvad der kan udstedes i den konkrete situation.

For **MitID** betyder det, at myndigheden konkret skal vurdere, om borgeren kan håndtere sit MitID forsvarligt, jf. ovenfor.

For **digitale fuldmagter** betyder det, at myndigheden konkret skal vurdere, om fuldmagtsgiver er i stand til at forstå konsekvenserne ved at give fuldmagten, medmindre der er tale om en fuldmagt i fuldstændige værgemålsforhold.³

Derfor afhænger det af den konkrete borger og dennes situation, hvilken en af disse veje der er den rigtige:

- Udstede MitID.
- Godkende en digital fuldmagt.
- Henvise borgeren til en anden løsning, f.eks. en pårørendefuldmagt eller udstedelse af et værgemål.
- Afvise anmodningen.

Er der f.eks. tale om en borger, som ikke vil kunne forventes at behandle sit MitID forsvarligt, kan man overveje at afvise anmodningen og drøfte muligheden for digital fuldmagt med borgeren eller dennes familie, herunder forklare processen med at få digital fuldmagt. Det gælder også, selvom borgeren er underlagt et fuldstændigt værgemål fra f.eks. sin forældre. Det skyldes, at MitID som nævnt er personligt.

---

² Ved en fremtidsfuldmagt giver borgeren en anden person ret til at træffe beslutninger på borgerens vegne, hvis borgeren på et tidspunkt bliver ude af stand til at træffe beslutninger selv. En fremtidsfuldmagt kan omfatte en række forskellige beslutninger, såsom at tage sig af borgerens økonomiske forhold eller at træffe beslutninger om borgerens sundhed og velfærd.

³ Det bemærkes, at digitale fuldmagter kan udstedes på flere måder, og kommuner kan kun udstede digitale fuldmagter, hvis de af Digitaliseringsstyrelsen er oprettet som betroede organisation. Ellers hører opgaven under Digitaliseringsstyrelsen.

Myndigheden skal selvfølgelig træffe sin beslutning under iagttagelse af de almindelige forvaltningsretlige regler om saglighed, lighed, proportionalitet mv. Det betyder, at beslutningen skal træffes på et oplyst grundlag, herunder at myndigheden skal kunne dokumentere at have haft grund til at antage, at borgeren ikke kunne handle MitID forsvarligt, herunder gennem dialogen med borgeren.

Som led i myndighedens beslutningsproces bør myndigheden også overveje sine øvrige forpligtelser, f.eks. at vejlede borgeren om, hvilke andre muligheder borgeren har for at få adgang til digitale selvbetjeningsløsninger, henvise borgeren til offentlige it-uddannelses tilbud mv.

Gråzoner

Her er oplistet opmærksomhedspunkter og mulige dilemmaer, man med fordel kan drøfte og afklare internt, så der er hensigtsmæssig mulighed for at hjælpe borgerne, der har brug for digital hjælp:

- Medarbejderen kan opleve at stå i et dilemma i en situation, hvor en borger møder op på Borgerservice og ønsker at få udstedt et MitID, og hvor medarbejderen må afslå, fordi det er tydeligt, at borgeren ikke vil kunne passe på sit MitID. Borgeren har et familiemedlem med, som samtidig har fuldt værgemål. Familiemedlemmet kan ikke forstå, at der ikke kan udstedes MitID og henviser til, at vedkommende blot kan søge en digital fuldmagt.
- Her er det vigtigt for medarbejderen at huske, at MitID er en persons digitale, personlige signatur, der giver adgang til en meget bred vifte af offentlige og private selvbetjeningsløsninger. Det betyder også, at værgemålet ikke giver ret til at "overtage" MitID'et, uanset hvor uretfærdigt det føles. Derfor kan den rigtigste løsning i sådanne situationer være at udstede digitale fuldmagter, der dækker borgeren og den pårørendes behov bedst.
- I den situation bør medarbejderen derfor altid overveje situationen nøje og forklare den pårørende om forskellen på MitID og digitale fuldmagter og i den forbindelse hjælpe og vejlede den pårørende med at få udstedt digitale fuldmagter, herunder enten henvise til Digitaliseringsstyrelsen eller selv udstede, hvis det er en mulighed i kommunen.

Disclaimer:

Dette dokument udgør ikke juridisk rådgivning eller vejledning, men opstiller derimod nogle eksempler på vigtige juridiske grænseflader og gråzoner, som man som ansat i det offentlige bør være opmærksom på i mødet med borgeren. Dokumentet går derfor heller ikke i detaljer med alle aspekter i lovgivningen, herunder hverken forvaltningsloven, særlovgivningen eller de forvaltningsretlige principper.

Pointerne i dokumentet udtrykker derfor alene overvejelser, som man bør gøre sig som medarbejder. Vurderinger skal altid træffes konkret og baseret på regelgrundlaget i den konkrete situation, hvor en borger beder om hjælp til det digitale. Alle juridiske aspekter kan derfor ikke forventes dækket i dette materiale.